

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Кафедра історії та теорії національного і
міжнародного права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри історії та
теорії національного і
міжнародного права
Надія ЗАДОРЖНЯ

AN
«29» вересня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія

спеціальність 081 Право
ступень вищої освіти бакалавр

Історико-юридичний факультет

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з курсу “Філософія” для студентів 2 курсу історико-юридичного факультету за спеціальністю 081 «Право»

Розробник:

Задорожня Надія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії та теорії національного і міжнародного права

Протокол від «29» вересня 2019 року №2

Завідувачка кафедри історії та теорії національного і міжнародного права

(підпис)

Надія ЗАДОРЖНЯ

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>08 Право</u> (шифр і назва)	Обов'язковий компонент (за вибором)	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: <u>081 Право</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2,5	Ступень вищої освіти: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		24 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		42 год.	78 год.
		Вид контролю:	
		<u>екзамен</u>	<u>екзамен</u>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/0,87

для заочної форми навчання – 1/6,50

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу:

Філософія –дисципліна, що формує світогляд та охоплює філософські принципи взагалі та юридичної науки і правової практики зокрема.

Вивчення дисципліни "Філософія" спрямована на сучасну концепцію філософської освіти студентів вищих навчальних закладів України, основою якої є ґрунтовна історико-філософська підготовка у поєднанні з орієнтацією на світоглядно-філософські проблеми сьогодення. Метою курсу є ознайомлення з філософією як теоретичною основою духовної культури.

Завдання курсу:

теоретичні:

Виклад історії світової філософської думки спрямований на розуміння логіки виникнення найбільш відомих філософських вчень, їх функціонування в суспільній свідомості, на осмислення характеру та етапів становлення сучасних неklasичних філософських систем, їх ґрунтування на досягненнях природничих та гуманітарних наук. Завданням курсу є розгляд таких проблем як філософське розуміння світу, суспільства та людини, що становлять основу теоретичної підготовки майбутніх фахівців. Програма включає і важливі питання етики та естетики, спрямовує студентів на вивчення сучасної духовної культури в світі в цілому і в Україні зокрема;

практичні:

Формування та розвиток логічного та критичного мислення, формування теоретичного рівня світогляду. Запропонована побудова викладу матеріалу сприятиме засвоєнню студентами філософії як цілісної системи людських знань, осмисленню проблем, що породжені сучасною суспільною практикою.

Програмні компетентності:

ЗК:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

СК:

- здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві
- знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів
- здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції

Програмні результати навчання

- здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання;
- формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;
- давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю;
- оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему;
- використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;

- вільно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.

Міждисциплінарні зв'язки:

Міждисциплінарні зв'язки філософії поширюються на більшість гуманітарних і юридичних дисциплін, а її дослідження є базовими для юридичної науки і правової практики.

Історія вчень про державу і право розкриває основні етапи формування філософсько-правових вчень, доктрин, являється історико-теоретичною складовою процесу формування філософського світогляду.

Філософія використовує діалектичні, гносеологічні і логічні методи, які вивчаються в курсі юридичної логіки, адаптуючи їх до особливостей предмета дослідження.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 1. Філософія Стародавньої Греції

Рання давньогрецька філософія мілетська школа, Геракліт Ефеський, Піфагор та піфагорійці, Елейська школа. Емпедокл, Анаксагор, давньогрецькі атомісти Левкіпп, Демокріт. Давньогрецька філософія класичного періоду: софісти, Сократ, сократичні школи. Платон: онтологія, гносеологія, соціальна філософія. Арістотель. Філософія елліністичного періоду: епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм, неоплатонізм.

Тема 2. Філософія Середньовіччя. Філософія Нового часу

Західна і східна апологетика, ідея Бога. Патристика. Августин. Схоластика. Фома Аквінський. Філософська думка доби Відродження. Гуманістичні ідеї. М. Кузанський, Дж. Бруно. Соціально-філософські погляди. Н. Макіавеллі. Передумови формування філософії Нового часу. Емпіризм та раціоналізм. Ф.Бекон, Р.Декарт, Б.Спіноза, Дж. Локк, Г. Лейбніц. Д. Юм, Дж. Берклі. Філософська думка доби Просвітництва. Людина, суспільство, мораль (Ж. Ж. Руссо, Д.Дідро, Вольтер, Ш. Л. Монтеск'є).

Тема 3. Класична німецька філософія

І. Кант - родоначальник класичної німецької філософії (гносеологія, етика). Філософія Г.В.Ф. Гегеля (діалектика, абсолютний ідеалізм). Філософія І.Г.Фіхте (проблема людського «Я»). Філософія Ф.В.И.Шеллінга. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха. Значення класичної німецької філософії для розвитку європейської філософської свідомості.

Тема 4. Українська філософія XVIII-XX ст.ст.

Філософія в духовній культурі XIV-XVII ст. Філософія Г.Сковороди. Етичні погляди Г.Сковороди. Українська академічна філософія XIX ст. Київська релігійно-філософська школа. Концепція «філософії серця» П. Юркевича. Філософські вчення XIX-XX ст.ст.

Тема 5. Сучасна західна філософія. Сучасна релігійна філософія.

Позитивізм, емпіріокритицизм, неопозитивізм, постпозитивізм. Екзистенціалізм (німецький, Французький). Релігійна філософія: неотомізм, християнський еволюціонізм (Тейяр де Шарден), персоналізм, протестантська філософія. Психоаналіз. Філософська антропологія (М. Шелер). Феноменологія (Е. Гуссерль). Герменевтика.

Змістовий модуль 2. ОСНОВНІ РОЗДІЛИ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 6. Філософська онтологія.

Основні онтологічні категорії: існування, буття, світ, субстанція. Основні форми буття. Людське буття. Світ «повсякденності» - світ людського існування. Матерія як філософська категорія. Сучасні філософські та наукові підходи до матерії. Матерія і рух. Рух і спокій. Рух і розвиток. Форми руху матерії. Принципи класифікації форми, руху матерії. Простір і час як форми буття. Поняття соціального простору і часу.

Тема 7. Теорія пізнання. Закони і категорії діалектики.

Проблема пізнання в історії філософії. Пізнання і практика. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Чуттєвий і раціональний рівні пізнання. Емпіричний і раціональний рівні наукового пізнання. Логіка наукового пізнання. Етапи наукового пізнання (факт, проблема, наукова ідея, гіпотеза, теорія). Методи наукового пізнання. Теорія істини. Критерії істини. Істина абсолютна та відносна. Конкретність істини. Істина об'єктивна та суб'єктивна. Предмет

логіки. Основні поняття логіки: форми мислення, логічне слідування, логічний закон. Поняття. Судження. Умовивід. Закони логіки як основні принципи правильного мислення. Природничі засади свідомості. Соціальні аспекти свідомості. Функції свідомості. Структура свідомості. Самосвідомість та її функції. Проблема ідеального. Мислення і мова. Суспільна свідомість та її форми.

Тема 8. Філософська антропологія.

Проблема людини в історії філософії. Філософські аспекти антропосоціогенезу. Людина як космічна істота. Біологічне та соціальне в людині. Критика біологізаторських та соціологізаторських підходів до людини. Сенс життя. Проблема життя, смерті та безсмертя. Філософія особистості. Свобода особистості.

Тема 9. Соціальна філософія. Етика як галузь філософського знання.

Основні підходи до розуміння суспільства в історії філософії. Сучасні філософські концепції суспільства. Суспільство як система, що сама розвивається. Основні сфери життєдіяльності суспільства. Матеріальне виробництво. Соціальна структура. Поняття соціальної груп. Суспільство як система соціальних відносин. Історичні типи спільності людей. Предмет етики. Сутність, структура і функції моралі. Основні етапи розвитку етичної думки. Основні категорії етики: добро, зло, сенс життя, щастя, совість, сором. Шлюб і сім'я.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ФІЛОСОФІЇ												
Тема 1. Філософія Стародавньої Греції	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 2. Філософія Середньовіччя і Нового часу	14	4	4			6	14	1	1			12
Тема 3. Класична німецька філософія	10	2	2			6	10	1				9
Тема 4. Українська філософія XVIII-XX ст.ст.	6	0	2			4	6					6
Тема 5. Сучасна західна філософія. Сучасна релігійна філософія.	8	4	2			2	8	1				7
Разом за змістовим модулем 1	48	12	12	0	0	24	48	4	2	0	0	42
Змістовий модуль 2. ОСНОВНІ РОЗДІЛИ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ												
Тема 6. Філософська онтологія	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 7. Теорія пізнання. Закони і категорії діалектики	12	4	4			4	12	1				11
Тема 8. Філософська антропологія	10	2	2			6	10	1				9
Тема 9. Соціальна філософія. Етика як галузь філософського знання	12	4	4			4	12	1	1			10
Разом за змістовим модулем 2	42	12	12	0	0	18	42	4	2	0	0	36
Усього годин	90	24	24	0	0	42	90	8	4	0	0	78

5. Змістові модулі навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ФІЛОСОФІЇ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

Тема 1. Філософія Стародавньої Греції (2 год.)

Тема 2. Філософія Середньовіччя і Нового часу (4 год.)

Тема 3. Класична німецька філософія (2 год.)

Тема 5. Сучасна західна філософія. Сучасна релігійна філософія (4 год.)

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

Тема 1. Філософія Стародавньої Греції (2 год.)

Тема 2. Філософія Середньовіччя і Нового часу (4 год.)

Тема 3. Класична німецька філософія (2 год.)

Тема 4. Українська філософія XVIII-XX ст.ст. (2 год.)

Тема 5. Сучасна західна філософія. Сучасна релігійна філософія. (2 год.)

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Філософія Стародавньої Греції (6 год.)

Тема 2. Філософія Середньовіччя і Нового часу (6 год.)

Тема 3. Класична німецька філософія (6 год.)

Тема 4. Українська філософія XVIII-XX ст.ст. (4 год.)

Тема 5. Сучасна західна філософія. Сучасна релігійна філософія. (2 год.)

Підсумкова тека: тест, термінологічний диктант

Змістовий модуль 2. ОСНОВНІ РОЗДІЛИ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

Тема 6. Філософська онтологія (2 год.)

Тема 7. Теорія пізнання. Закони і категорії діалектики (4 год.)

Тема 8. Філософська антропологія (2 год.)

Тема 9. Соціальна філософія. Етика як галузь філософського знання (4 год.)

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

Тема 6. Філософська онтологія (2 год.)

Тема 7. Теорія пізнання. Закони і категорії діалектики (4 год.)

Тема 8. Філософська антропологія (2 год.)

Тема 9. Соціальна філософія. Етика як галузь філософського знання (4 год.)

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 6. Філософська онтологія (4 год.)

Тема 7. Теорія пізнання. Закони і категорії діалектики (4 год.)

Тема 8. Філософська антропологія (6 год.)

Тема 9. Соціальна філософія. Етика як галузь філософського знання (4 год.)

Підсумкова тека: екзамен

ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ФІЛОСОФІЇ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

Тема 1. Філософія Стародавньої Греції (1 год.)

Тема 2. Філософія Середньовіччя і Нового часу (1 год.)

Тема 3. Класична німецька філософія (1 год.)

Тема 5. Сучасна західна філософія. Сучасна релігійна філософія (1 год.)

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

Тема 1. Філософія Стародавньої Греції (1 год.)

Тема 2. Філософія Середньовіччя і Нового часу (1 год.)

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Філософія Стародавньої Греції (8 год.)

Тема 2. Філософія Середньовіччя і Нового часу (12 год.)

Тема 3. Класична німецька філософія (9 год.)

Тема 4. Українська філософія XVIII-XX ст.ст. (6 год.)

Тема 5. Сучасна західна філософія. Сучасна релігійна філософія (7 год.)

Підсумкова тека: тест, термінологічний диктант

Змістовий модуль 2. ОСНОВНІ РОЗДІЛИ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

Тема 6. Філософська онтологія (1 год.)

Тема 7. Теорія пізнання. Закони і категорії діалектики (1 год.)

Тема 8. Філософська антропологія (1 год.)

Тема 9. Соціальна філософія. Етика як галузь філософського знання (1 год.)

СЕМІНАРСЬКИЙ МОДУЛЬ

Тема 6. Філософська онтологія (1 год.)

Тема 9. Соціальна філософія. Етика як галузь філософського знання (1 год.)

МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 6. Філософська онтологія (6 год.)

Тема 7. Теорія пізнання. Закони і категорії діалектики (11 год.)

Тема 8. Філософська антропологія (9 год.)

Тема 9. Соціальна філософія. Етика як галузь філософського знання (10 год.)

Підсумкова тека: екзамен

6. Методи навчання

Програма передбачає комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності бакалаврів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього бакалавра права з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу й спілкування (зокрема, студенто-центроване, самостійне та проблемно-орієнтоване навчання). З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання.

Методи, методики та технології: загальнонаукові і спеціальні методи пізнання правових явищ; методики правової оцінки поведінки чи діяльності індивідів і соціальних груп, ідентифікації правової проблеми та її вирішення на основі принципів права; інформаційно-комунікаційні технології

У програмі передбачаються такі методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (семінарські заняття тощо);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, написання реферату тощо);
- самостійна робота.

7. Методи контролю

Оцінювання здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю:

- усні форми контрольних заходів (індивідуальне та фронтальне опитування, колоквіуми тощо);
- письмові форми контрольних заходів (термінологічні диктанти, тестування, написання рефератів та доповідей тощо);
- елементи новітніх форм контролю (відповідь за опорним конспектом, опорною схемою або таблицею тощо).

Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному, письмовому, практичному методу контролю знань, зокрема: усним та письмовим екзаменам, залікам, колоквіумам, шляхом перевірки результатів самостійно виконаних завдань тощо.

8. Критерії оцінювання знань та умінь студентів

Відповідно до *Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»* (наказом МОН №1379 від 12.12.18 р.) та *Освітньо-професійна програма «Право» з підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти* система оцінювання результатів навчання базується на таких основних принципах:

- обґрунтованість – оцінка повинна бути співмірною рівню результатів навчання;
- неупередженість – результати оцінювання мають бути об'єктивними і не залежати від суб'єктивної позиції того, хто оцінює, а критерії та методи оцінювання – єдиними для всіх, хто оцінюється;
- зрозумілість – система оцінювання повинна бути чіткою і абсолютно визначеною наперед як для тих, хто оцінює, так і тих, кого оцінюють;
- корисність – оцінювання повинно позитивно сприйматись тими, кого оцінюють, і бути внеском у здійснення завдань освітньо-професійної програми.

Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-трансферній системі організації освітнього процесу в Херсонському державному університеті (наказ ХДУ від 29.03.2016 р. № 218-Д) визначає, що: оцінювання академічних досягнень студентів здійснюється під час міжсесійного (поточного та атестаційного) та семестрового контролю знань студентів.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

5 (відмінно)

Студент в повній мірі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних та письмових відповідей, всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Усі практичні завдання виконано в повному обсязі та без помилок.

4 (добре)

Студент достатньо в повній мірі володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, під час усних виступів та письмових відповідей, здебільшого розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Під час висвітлення окремих питань не вистачає достатньої глибини відповіді та аргументації, допускає окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно виконав більшість практичних завдань.

3 (задовільно)

Студент частково володіє навчальним матеріалом, виявляє базові знання. Під час усних та письмових відповідей викладає його фрагментарно, поверхово, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно виконав половину практичних завдань.

2 (незадовільно)

Студент недостатньо володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускає при цьому суттєві помилки. Правильно виконав окремі практичні завдання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

5 (відмінно)

Студент відмінно володіє теоретичним матеріалом, його відповідь відзначається повторною і виснажливістю знання матеріалу; він виявляє вміння вмотивувати власне бачення аналізованих питань, покликаючись на думки вчених. При викладі теоретичного матеріалу студент виявляє належний рівень логічності та доказовості, наявність самостійних міркувань і висновків, що свідчить, що він ознайомився з рекомендованою до курсу науковою літературою, а також запропонованою до опрацювання додатковою літературою і використовує здобуту інформацію при висвітленні питання. Теоретичні положення підкріплені конкретними прикладами. Студент уміє застосовувати теоретичні знання на практиці, пов'язуючи його з суміжними темами. Практичні завдання в аудиторії і задані додому виконав повністю. На додаткові запитання викладача відповідає чітко, послідовно, аргументовано. Студент уміє робити самостійні висновки, висловлює гіпотези, дискутує й аргументує, посилаючись на першоджерела.

4 (добре)

Студент знає проблемні питання, відповідь його повна й аргументована, свідчить про міцні знання матеріалу. У викладі використовує різні погляди вчених на обговорювану тему. Студент опрацював рекомендовану до курсу основну літературу, але у викладі матеріалу допускається помилка у визначенні значимості того чи іншого джерела. Чітко відповідає на поставлені викладачем додаткові питання, але не завжди підкріплює відповідь прикладами. Відповідь студента логічна, структурована. Проте допускає деякі неточності у формулювання загальнень та висновків й у використанні понятійного апарату.

3 (задовільно)

Студент у викладі теоретичного матеріалу допускає деякі неточності, відповідь студента неповна, поверхова, недостатньо аргументована. Студент знає значну частину матеріалу, але ці знання мають не системний характер. На додаткові питання викладача не завжди дає правильну, точну відповідь. Знає стандартні дефініції, основну термінологію теми. У мові викладу трапляються граматичні і стилістичні помилки.

2 (незадовільно)

Студент не володіє знанням матеріалу, допускає неточності і помилки при посиланні на факти і приклади. На додаткові питання відповідає лише частково. Студент не обізнаний з рекомендованою літературою, тому не володіє термінологією і не здатен сформулювати дефініції. Мовлення студента відзначається бідністю, відчувається брак достатнього словникового запасу та відсутність сформованого понятійного апарату.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

5 (відмінно)

Студент повно і всебічно розкриває винесені для самостійного опрацювання питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і може аргументовано її доводити. Усі види практичних завдань правильно виконані та оформлені належним чином.

4 (добре)

Студент розкриває винесені для самостійного опрацювання питання, оперує поняттями і термінологією, демонструє знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми, однак не може її довести. Усі види практичних завдань виконані та оформлені належним чином, проте допущено помилки у виконанні завдань.

3 (задовільно)

Студент розкриває не всі питання, винесені для самостійного опрацювання, невпевнено оперує поняттями і термінологією, демонструє знання більшості джерел. При виконанні практичних завдань припускається помилок, виконані завдання оформлені належним чином, однак деякі завдання не виконані.

2 (незадовільно)

Студент у загальних рисах розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, не розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається помилок, матеріал викладає нелогічно. Виконуються лише окремі завдання, винесені на самостійне опрацювання, не дотримуючись вимог при їх оформленні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕФЕРАТУ

Викладене розуміння реферату як цілісного авторського тексту визначає критерії його оцінювання: новизна змісту; обґрунтованість вибору джерел; ступінь розкриття сутності питання; дотримання вимог до оформлення.

Новизна змісту: а) актуальність теми дослідження; б) новизна й самостійність у постановці проблеми, формулювання нового аспекту відомої проблеми у встановленні нових зв'язків (міжпредметних, внутрішньопредметних, інтеграційних); в) уміння працювати з дослідженнями, аналітичною літературою, систематизувати й структурувати матеріал; г) наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень; д) стильова єдність тексту.

Ступінь розкриття сутності питання: а) відповідність плану темі реферату; б) відповідність змісту й плану реферату; в) повнота й глибина знань з теми; г) обґрунтованість способів і методів роботи з матеріалом; е) уміння узагальнювати, робити висновки, зіставляти різні точки зору по одному питанню (проблемі).

Обґрунтованість вибору джерел: а) оцінка використаної літератури: чи розглянуті найбільш відомі роботи з теми дослідження (у т.ч. журнальні публікації останніх років, останні статистичні дані, довідки й т.д.).

Дотримання вимог до оформлення: а) правильність оформлення посилання на використану літературу, список літератури; б) оцінка грамотності й культури викладу (у т.ч. орфографічної, пунктуаційної, стилістичної культури), володіння термінологією; в) дотримання вимог до обсягу реферату.

5 (відмінно)

Виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання

4 (добре)

Виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано

3 (задовільно)

Основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді

2 (незадовільно)

Тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми, наявний плагіат.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДОПОВІДЕЙ

При оцінці відповіді необхідно виділити наступні елементи: актуальність описаної проблеми та реальність запропонованого механізму вирішення даної проблеми; подання власної точки зору (позиції, ставлення) при розкритті проблеми; розкриття проблеми на теоретичному рівні (у порівнянні і з обґрунтуваннями); логіка в аргументації свої точки зору, врахування реальних обставин суспільного життя та власного життєвого досвіду; оригінальність підходу до вирішення проблем; узгодженість в тексті ключових тез та аргументів; несуперечність особистісних суджень.

5 (відмінно)

Відображена світоглядна позиція автора, його погляд на сутність проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти громадського життя або особистий досвід.

4 (добре)

Представлено власну точку зору (позицію, ставлення) при розкритті проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована фактами громадського життя або особистим досвідом.

3 (задовільно)

Проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів. Власна думка не достатньо аргументована фактами громадського життя або власним досвідом.

2 (незадовільно)

Тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми, наявний плагіат.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ, ЯК ВИДУ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

5 (відмінно)

Завдання виконано в повному обсязі та студентом самостійно. Навчально-інформаційні уміння студента виражаються у роботі з підручником, володінні різними способами читання, складанню плану, підготовці рецензії та/або конспекту, вмінні користуватися бібліотекою, здійснювати спостереження, експеримент тощо. Навчально-інтелектуальні уміння студента під час виконання індивідуального завдання виражаються у визначенні понять, аналізі, синтезу, порівнянні, класифікації, систематизації, узагальненні, абстрагуванні, вмінні відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо. Вміння застосовувати на практиці набуті знання виражаються у володінні умінням творчо-пошукової діяльності.

4 (добре)

Завдання виконано в неповному обсязі. Індивідуальне завдання студент виконав за консультацією викладача. Навчально-інформаційні уміння студента виражаються у роботі з підручником, володінні різними способами читання, складанню плану, підготовці рецензії та/або конспекту, вмінню користуватися бібліотекою. Навчально-інтелектуальні уміння студента під час виконання індивідуального завдання виражаються у визначені понять, аналізі, синтезу, порівнянні, класифікації, систематизації, узагальненні, вмінні відповідати на запитання. Студент демонструє вміння застосовувати на практиці набуті знання у стандартних практичних ситуаціях.

3 (задовільно)

Завдання виконано в фрагментарно. Індивідуальне завдання студент виконав за консультацією викладача. Навчально-інформаційні уміння студента виражаються у роботі з підручником, підготовці конспекту, вмінню користуватися бібліотекою. Навчально-інтелектуальні уміння студента під час виконання індивідуального завдання виражаються у визначені понять, аналізі, класифікації, вмінні частково відповідати на запитання. Студент демонструє уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань та здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.

2 (незадовільно)

Виконано окремі елементи індивідуального завдання. Рівень самостійності студента дуже низький. Навчально-інформаційні уміння студента виражаються лише у роботі з підручником. Навчально-інтелектуальні уміння студента під час виконання індивідуального завдання виражаються у частковому визначені понять та здатності на побутовому рівні відповідати на запитання. Студент має низький рівень сформованості фахових методичних вмінь, або не демонструє його взагалі.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Зараховано

Обов'язкова контрольна робота студентів заочної форми навчання вважається зарахованою у випадку, якщо її зміст та оформлення відповідаю наступним критеріям: відповідність основних положень роботи НПА; змістовність і конкретність викладення; достатня повнота викладення питання, тобто повністю розкрито явище або елементи досліджуваного процесу, розглянуто всі сторони проблеми; завершеність викладення кожної думки; виключення повторів; юридична грамотність; оформлення контрольної роботи відповідно до вимог; продемонстровано знання положень основної та допоміжної літератури, робота виконана відповідно до визначеного варіанту, правильно виконано практичне завдання.

Не зараховано

Обов'язкова контрольна робота студентів заочної форми навчання вважається не зарахованою у випадку, якщо її зміст та оформлення допускають наступні помилки: робота виконана не відповідно до визначеного варіанту, оформлено з суттєвим порушенням вимог щодо оформлення, зміст завдання розкрито фрагментарно, не виконано, або неправильно виконано практичне завдання, відсутні в тексті посилання та список використаних джерел.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (приклад)

Час виконання 80 хвилин

Структура тесту

Тест складається з **30 завдань**, за які студент може набрати 45 тестових балів (кожна правильна відповідь оцінюється в 1,5 бали).

За умови успішного розв'язання тестових завдань, студент може набрати від 23 до 46 тестових балів. Студентові, який набрав від 1 до 22 тестових балів, тест не зараховується.

Загальні критерії оцінювання тестових завдань

Оцінка «відмінно» – студент дав не менше 90% правильних відповідей.

Оцінка «добре» – студент дав не менше 70% правильних відповідей.

Оцінка «задовільно» – студент дав не менше 50% правильних відповідей.

Оцінка «незадовільно» – студент дав менше 50% правильних відповідей.

Тестовий бал	Бал за 100-бальною шкалою оцінювання	Оцінка за шкалою ХДУ	Тестовий бал	Бал за 100-бальною шкалою оцінювання	Оцінка за шкалою ХДУ
45	100	А відмінно	22	59	FX незадовільно
44	97		21	56	
43	95		20	52	
42	91		19	49	
41	89	В добре	18	45	
40	86		17	42	
39	84		16	38	
38	82		15	35	
37	80	С добре	14	34	
36	78		13	29	F незадовільно
35	76		12	26	
34	74		11	23	
33	72	D задовільно	10	21	
32	71		9	19	
31	69		8	17	
30	67		7	15	
29	67	E задовільно	6	13	
28	65		5	10	
27	64		4	8	
26	63		3	6	
25	62		2	4	
24	61		1	2	
23	60		0	1	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОМПЛЕКСНИХ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

5 (відмінно)	A 90-100 б	Здобувач має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати та використовує у своїх відповідях спеціальну термінологію дисципліни, володіє понятійним апаратом, письмова відповідь не містить помилок.
4 (добре)	B 82-89 б	Здобувач має міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, але допускає незначні помилки, може чітко сформулювати та використовує у своїх відповідях спеціальну термінологію дисципліни, володіє понятійним апаратом, але може допустити неточності, зустрічаються незначні помилки у письмовій відповіді.
	C 74-81 б	Здобувач знає програмний матеріал у повному обсязі, але не вміє самостійно мислити. Відповідь його повна, логічна, але з певними неточностями.
3 (Задовільно)	D 64-73 б	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу з питань курсу, виявляє знання і розуміння основних положень, відповідь містить помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
	E 60-63 б	Здобувач має початковий рівень знань, виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу з дисципліни; здатний з помилками дати визначення понять та термінів, що визначенні в ККР, але висновки робить нелогічні, непослідовні
2 (незадовільно)	FX 35-59 б	Здобувач мало слабо орієнтується в поняттях, визначеннях.
	F 1-34 б	Здобувач зовсім не володіє необхідними знаннями, уміннями, навичками та науковими термінами з дисципліни.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ
НА ДИФЕРЕНЦІЙНОМУ ЗАЛІКУ/ ЕКЗАМЕНУ**

<u>5 Відмінно А</u> <u>90-100 б</u>	Зміст курсу засвоєний в повній мірі. Студент має системні, повні, ґрунтовні знання відповідно до вимог навчальної програми, вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки й усвідомлено використовує їх на практиці. Студенту властивий високий (творчий) рівень компетентності, він уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати вивчений матеріал, добирати джерела інформації та користуватися ними. Відповідь студента є повною, логічно обґрунтованою, з правильним використанням наукових термінів. Письмові завдання виконані цілком, відповідь обґрунтована й правильно оформлена..
<u>4 Добре В</u> <u>82-89 б</u>	Теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, необхідні практичні навички роботи із вивченим матеріалом сформовані, усі передбачені навчальною програмою завдання виконані переважно якісно. Студент добре опанував вивчений матеріал, уміє застосовувати знання в стандартних ситуаціях, аналізувати й систематизувати інформацію. Студент уміє дати ґрунтовну відповідь на поставлене запитання, володіє понятійним апаратом, характеризується достатнім рівнем компетентності. Студент самостійним виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною. Письмові завдання виконані цілком, але допущенні незначні неточності в оформленні.
<u>4 Добре С</u> <u>74-81 б</u>	Теоретичний зміст курсу здебільшого засвоєний. Необхідні практичні навички роботи з вивченим матеріалом сформовані на достатньому рівні. Усі передбачені навчальною програмою завдання виконані в повному обсязі, з незначними помилками. Студент уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці, і виправляти помилки, добирати аргументи. Відповіді на запитання є логічними, аргументованими, хоч і мають неточності, зокрема, кілька суттєвих помилок. Письмові завдання виконані в повному обсязі, однак допущено низку неточностей в оформленні.
<u>3 Задовільно D</u> <u>64-73 б</u>	Теоретичний зміст курсу засвоєний частково. Необхідні практичні навички роботи із вивченим матеріалом сформовані на базовому рівні. Студент загалом правильно відтворює навчальний матеріал, знає основні теорії і факти, уміє наводити власні приклади на підтвердження певних думок, робити окремі висновки. Виявляє середній рівень компетентності. Більшість робіт, передбачених програмою, виконано частково, деякі з фактичними та змістовними помилками.
<u>3 Задовільно E</u> <u>60-63 б</u>	Теоретичний зміст курсу засвоєний лише частково. Деякі практичні навички не сформовані. Студент виявляє поверхневі знання базового матеріалу, значну частину якого відтворює на репродуктивному рівні. Відповідь є недостатньо осмисленою. Уміє застосовувати знання для виконання завдання за зразком. Більшість передбачених програмою навчальних завдань не виконано або якість їх виконання недостатня.

<u>2 Незадовільно</u> <u>FX</u> <u>35-59 б</u>	Теоретичний зміст курсу засвоєний лише фрагментарно. Необхідні практичні навички не сформовані. Студент не знає базового матеріалу, не володіє понятійним апаратом. Відзначається низьким рівнем компетентності. Більшість передбачених програмою навчальних завдань не виконано або якість їх виконання мінімальна. За додаткової самостійної роботи над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання завдань. Письмові завдання не виконані або виконані з принциповими помилками у змісті та оформленні.
<u>2 Незадовільно</u> <u>F</u> <u>1-34 б</u>	Теоретичний зміст курсу не засвоєний. Необхідні практичні навички роботи не сформовані, необхідні знання не виконані або мають грубі помилки. Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання й відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів. Необхідна подальша робота (зокрема повторне вивчення курсу).

**Таблиця переведення оцінок з національної системи оцінювання
в 100-бальну при застосуванні середнього балу поточного, атестаційного і семестрового контролю**

Національна система та система ECTS	Середній бал	100-бальна система	Залік	Національна система та система ECTS	Середній бал	100-бальна система	Залік
Відмінно А	5,0	- 100 б.	Зараховано	Задовільно Е	2,9	- 60 б.	Не зараховано
	4,9	- 97 б.			2,8	- 60 б.	
	4,8	- 93 б.		Незадовільно FX	2,7	- 59 б.	
	4,7	- 90 б.			2,6	- 56 б.	
Добре В	4,6	- 89 б.			2,5	- 52 б.	
	4,5	- 87 б.			2,4	- 49 б.	
	4,4	- 85 б.			2,3	- 45 б.	
	4,3	- 83 б.			2,2	- 42 б.	
Добре С	4,2	- 81 б.			2,1	- 38 б.	
	4,1	- 80 б.			2,0	- 35 б.	
	4,0	- 78 б.		Незадовільно F	1,9	- 34 б.	
	3,9	- 76 б.			1,8	- 29 б.	
	3,8	- 74 б.			1,7	- 23 б.	
Задовільно D	3,7	- 73 б.			1,6	- 18 б.	
	3,6	- 71 б.			1,5	- 13 б.	
	3,5	- 69 б.			1,4	- 8 б.	
	3,4	- 67 б.			1,3	- 4 б.	
	3,3	- 64 б.			1,2	- 3 б.	
Задовільно Е	3,2	- 63 б.			1,1	- 2 б.	
	3,1	- 62 б.			1	- 1 б.	
	3,0	- 61 б.					

Оцінка з дисципліни за семестр, що виставляється у «Відомість обліку успішності», складається з урахуванням результатів поточного, атестаційного й семестрового контролю і оформлюється: за національною системою, за 100-бальною шкалою та за шкалою ECTS

100-бальна система	оцінка ECTS	оцінка за національною системою	
		екзамен, диференційований залік	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендована література

Базова

1. Бичко І. Філософія : підручник / І. Бичко, В. Табачковський, А. Бичко, В. Ярошовець; Центр навчальної літератури, 2017.- 648 с.
2. Горський В.С. Історія Української філософії. -КJ, 1996.- 261 с.
3. [Грицаєнко Л.Л.](#) Філософія права [Текст] : навч. посіб. / Л. Л. Грицаєнко, А. О. [Захарцев С.І.](#) Філософія і теорія права [Текст] : [монографія] / С. І. Захарцев. - Харків : Панов, 2015. - 254 с.
4. Губерський Л.В. Філософія: історія, суспільство, освіта [Текст] : підручник / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, В. В. Ільїн ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - К. : Київський університет, 2011. - 575 с.
5. Губерський Л.В. Філософія: підручник / Л.В. Губерський; М-во освіти і науки України, Фоліо, 2018.- 624 с.
6. [Кривуля О.М.](#) Філософія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. М. Кривуля ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. - 592
7. Подольская Е.А. Философия: Кредитно-модульный курс (Е.А.Подольская.-М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К»; «Наука-Спектр», 2010.-384 с.
8. [П'янзін, С. Д.](#) Основи соціальної філософії [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ спец. "Філософія" / С. Д. П'янзін. - Черкаси : Чабаненко Ю. А. [вид.], 2014. - 150 с.
9. Сандок Л.О. Основи філософії : Навчальний посібник / Л.О. Сандок ; ЦУЛ, 2018.- 412 с.
10. Філософія. Навч.посібник (курс лекцій) /За ред. Спіркин А.С. Философия. - МЛ, 2002. – 246 с.

Допоміжна

1. Наука за 30 секунд. Філософія. Упорядник Баррі Левер.– Київ –BOOKSHEF.– 2020.- 160 с.
2. [Огнев'юк, В. О.](#) Філософія. Історія філософії: підручник для 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів : профільний рівень / В. О. Огнев'юк, І.Г. Утюж. - К. : Грамота, 2010. - 256 с.
3. Сватко Ю.І. Філософія як проблема історії філософії / Ю. І. Сватко // Наук. зап. НаУКМА. Сер. Філософія та релігієзнавство. - 2008. - Т. 76. - С. 3-11.
4. Філософія : навч. посіб. для студентів усіх напрямів підгот. / [Тімченко О. П. та ін. ; за заг. ред. Тімченка О. П.] ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Львів : Растр-7, 2015. - 359 с. арк. - арк. 180-200.
5. Філософія. Курс лекцій /В. Бичко, В.Г. Табачківський. - К., 1993. – 154 с.
6. Філософія / за ред. О.П. Сидоренка. - 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2010.- 414 с.

10. Інформаційні ресурси

Бібліотечний фонд ХДУ:

Бази даних власної генерації, що мають постійний безкоштовний повнотекстовий доступ в мережі Інтернет (відкритий доступ):

- Електронний каталог **eLibrary** (<http://elibrary.kspu.edu/>);
- Електронний архів-репозитарій наукових публікацій працівників та студентів Херсонського державного університету **eKhSUIR** (<http://ekhsuir.kspu.edu/>).

Доступ в локальній мережі університету з усіх IP – адрес:

- **Web of Science** (<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library.aspx>);

- **Scopus**
(<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library.aspx>);
- **Springer Link** (<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library.aspx>).

Організація доступу до відкритих інформаційних ресурсів (корисні посилання на Web-сторінці Наукової бібліотеки).

- **Українські журнали в SCOPUS та Web of Science**
(<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/2013Academics/2013UJSc.aspx>)
- **Іноземні електронні ресурси вільного доступу**
(<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/2013Academics/2016FreeAccess.aspx>)
- **Фахові періодичні видання** http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Info_2017/2017_Periodika.aspx
- **Українські Інтернет-ресурси**
http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Info_2017/2017_link.aspx